

GRUPĖS IEŠKINYS KAIP CIVILINIO PROCESO SPARTINIMO PRIEMONĖ

Vytautas Nekrošius

Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Privatinės teisės katedros profesorius
socialinių mokslų habilituotas daktaras
Saulėtekio al. 9, I rūmai, LT-10222 Vilnius, Lietuva
Tel. (+370 5) 236 61 70
El. paštas: <vytautas.nekrosius@tf.vu.lt>

Rimantas Simaitis

Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Privatinės teisės katedros docentas
socialinių mokslų daktaras
Saulėtekio al. 9, I rūmai, LT-10222 Vilnius, Lietuva
Tel. (+370 5) 236 61 70
El. paštas: <rimantas.simaitis@cobalt.legal>

Vigita Vėbraitė

Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Privatinės teisės katedros docentė
socialinių mokslų daktarė
Saulėtekio al. 9, I rūmai, LT-10222 Vilnius, Lietuva
Tel. (+370 5) 236 61 70
El. paštas: <vigita.vebraite@tf.vu.lt>

Aurimas Brazdeikis

Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Privatinės teisės katedros lektorius
socialinių mokslų daktaras
Saulėtekio al. 9, I rūmai, LT-10222 Vilnius, Lietuva
Tel. (+370 5) 236 61 70
El. paštas: <aurimas.brazdeikis@tf.vu.lt>

Šiame straipsnyje autoriai tiria grupės ieškinio instituto potencialą spartinti Lietuvos civilinį procesą ir kai kurias jo įgyvendinimo problemas.

In this article, the authors study potential of group claim institute to speed up Lithuanian civil process and some problems related to implementation of such potential.

Įvadas

2015 metų pradžia Lietuvos civiliniam procesui buvo ypatinga tuo, kad įsigaliojo Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso¹ (toliau – CPK) pakeitimai², kuriais įteisintas grupės ieškinys. Lakoniš-

---

¹ Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas. *Valstybės žinios*, 2002, nr. 36-1340.

² Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 49, 80, 182 straipsnių pakeitimo ir Kodekso papildymo 261-1 straipsniu bei XXIV-1 skyriumi įstatymas. *TAR*, 2014-01-01, Nr. 3570.

kos užuominos ankstesnės redakcijos CPK 49 straipsnio 5 dalyje, kad galimi grupės ieškiniai viešajam interesui ginti, negalėtume laikyti grupės ieškinio įteisinimu, kai teismai buvo suformavę praktiką, jog, kol pozityviojoje teisėje nenustatyta konkreti grupės ieškinių nagrinėjimo tvarka, tokie ieškiniai nėra galimi³. Taip Lietuva tapo viena iš daugelio Europos valstybių, kurios masinių ginčų klasikiniame civiliniame procesui keliamus iššūkius bando pradėti spręsti būtent masiniams reguliuoti teismuose skirtomis specialiomis procesinėmis priemonėmis, tokiomis kaip antai grupės ieškiniai.

Per vienerius metus nuo atitinkamų įstatymų pakeitimų kol kas nesulaukėme grupės ieškinių nagrinėjimo Lietuvos teismuose iš esmės. Buvo du bandymai teismams paduoti grupės ieškinius, kurie baigėsi tuo, kad teismai atsisakė juos priimti. Nepaisant to, kad grupės ieškinių praktika plėtojama vangiai, tai neturėtų nuvilti, nes ir grupės ieškinio byloms tinkamų masinių ginčų situacijų nėra ir neturėtų būti santykinai labai daug, palyginti su individualių ieškinių ginčų situacijomis. Todėl vertėtų apsišarvoti kantrybe ir pripažinti, kad šis institutas kaip reikšminga ir didelė Lietuvos civilinio proceso naujovė neabejotinai nusipelnė teisės mokslininkų dėmesio. Esamo teisinio reguliavimo analizė dar nebuvo nuodugniai atliekama, juolab nebuvo atliekama grupės ieškinio kaip priemonės spartinti civilinį procesą analizė, todėl tokia analizė yra laiku ir aktuali.

Šiame straipsnyje jo autoriai, vykdydami platesnį Lietuvos civilinio proceso operatyvumo mokslinį tyrimą⁴, analizuoja grupės ieškinio institutą siauru aspektu – jo potencialą spartinti Lietuvos civilinį procesą. Atliekant analizę, visų pirma vertinami grupės ieškinio diegimo Lietuvos tikslai, įskaitant proceso spartinimą kaip savarankišką siekiamybę. Toliau analizė plėtojama, lyginant skirtingus grupės ieškinio modelius (dalyvavimo ir atsakymo sistemos) tuo atžvilgiu, kurie iš jų veiksmingiau įgyvendina proceso koncentracijos ir operatyvumo tikslus. Galiausiai tyrimas baigiamas sprendžiant grupės ieškinio ir fakultatyvaus bendrininkavimo santykio problematiką proceso operatyvumo ir koncentracijos aspektu.

Grupės ieškinio institutas Lietuvos ir užsienio teisės moksle bei lyginamojoje teisėtyroje buvo tiriamas įvairių autorių. Iš Lietuvos mokslininkų paminėtini E. Krivkos, V. Mikelėno, V. Nekrošiaus ir kai kurių kitų mokslininkų darbai. Į juos atsižvelgta vykdant šio straipsnio tyrimą.

Šiame straipsnyje taikomi sisteminis, loginis ir lyginamasis tyrimo metodai.

1. Grupės ieškinio diegimo Lietuvoje tikslai ir galimas proceso spartinimo poveikis

Klasikinis civilinis procesas išsivystė kaip aiškiai apibrėžtų pavienių asmenų tarpusavio individualių ginčų sprendimo mechanizmas. Tokiame procese įprasta matyti tiksliai individualizuotą ieškovą ir atsakovą, keliančius aiškiai apibrėžtus reikalavimus, turinčius konkretų individualų teisinį ir faktinį pagrindą. Šis individualistinis civilinis procesas remiasi aksioma, kad būtinas jo atributas yra aktyvus visų proceso šalių dalyvavimas ir aktyvus kiekvieno jų rungimasis dėl tiesos. Būtent tokiu būdu sudaromos sąlygos teismui visapusiškai įsigilinti į ginčo situaciją, nuodugniai įvertinti visus jos aspektus ir priimti teisingą ir visapusiškai pagrįstą sprendimą dėl šalių ginčo esmės. Todėl įprasta iš kiekvienos šalies reikalauti aktyviai dalyvauti, o pasyvumas paprastai vertinamas kaip pagrindas taikyti neigytvius teisinius padarinius ar net procesines sankcijas.

Šiais laikais besiklostantys socialiniai ir ekonominiai santykiai pasižymi masine gamyba ir prekyba, masiniu paslaugų teikimu, itin sparčiais informacijos mainais, panaudojant internetą ir socialinius tinklus. Žmonių, informacijos, prekių ir paslaugų didelis judrumas, gamybos ir perkybos pobūdis ir mastas lemia, kad asmenų tarpusavio santykiai vis dažniau peržengia pavienių valstybių ir žemynų

³ Lietuvos apeliacinio teismo 2009 m. birželio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-492/2009 [Interaktyvus. Žiūrėta 2015-12-15]. Prieiga per internetą: <<http://liteko.teismai.lt/viesaspresdimupaijeska/detalipaijeska.aspx>>.

⁴ Šio straipsnio tyrimas yra mokslinio tyrimo „Asmens teisės į civilinės bylos išnagrinėjimą per protingą laiką įgyvendinimo sąlygos“ dalis. Tyrimą finansuoja Lietuvos mokslo taryba (sutarties Nr. MIP-091/2014).

ribas. Atsižvelgiant į tai, vis dažniau susiduriama su tuo, kad įvairūs žalingi ir teisę pažeidžiantys veiksmai sukelia negatyvių padarinių ne vienam asmeniui, o didelėms jų grupėms, kurios būna išsibarsčiusios daugiau nei vienoje šalyje. Masinių teisės pažeidimų atvejais moderni teisinė sistema turi užtikrinti tokį patį veiksmingos teisminės gynybos lygį, koks garantuojamas individualių pažeidimų atvejais. Tačiau individualiu ir aktyviu visų proceso šalių įsitraukimu ir dalyvavimu pagrįstas individualistinis civilinio proceso modelis nepajėgia tinkamai susidoroti su visais masinių teisės pažeidimų keliamais iššūkiais.

Pavyzdžiui, kai proceso šalių skaičius perkopia kelias dešimtis, visas jas laiku informuoti apie proceso įvykius, užtikrinti fizinį ir vienalaikį jų aktyvų dalyvavimą procese tampa sudėtinga ir brangu. Net jeigu tokiu atveju ir pavyksta išspręsti logistines problemas ir rasti patalpą, kurioje būtų įmanoma sutalpinti visus proceso dalyvius, tinkamas žodinio teismo proceso vedimas pagal klasikinius individualaus proceso reikalavimus, užtikrinant žodiškumo ir betarpiškumo principus ir visų proceso dalyvių vienodas ir lygias teises būti išklaustytiems, reikalauja titaniškų teismo ir kitų proceso dalyvių pastangų. Tačiau kelios dešimtys – ne riba, grupės ieškinių praktikoje pasitaikė situacijų, kai aktyviai į procesą jo pradžioje įsitraukiančių grupės narių skaičius siekė net keliolika tūkstančių asmenų, o bendras grupės narių skaičius perkopė porą milijonų nukentėjusių asmenų⁵. Antai, kokių galimybių turėtų teismai tinkamai vesti procesą, jeigu proceso dalyvių skaičius perkoptų kelis šimtus, kai Lietuvos teismuose nėra teismo posėdžio salių, galinčių sutalpinti tokį žmonių skaičių?

Kita vertus, masinis teisės pažeidimas pavieniam nukentėjusiam asmeniui dažnai sukelia santykinai nedidelės vertės žalą. Tokios nedidelės vertės žalos išieškojimas per teismą pavieniam asmeniui gali atrodyti neadekvatus, kai reikia aktyviai pačiam dalyvauti procese, avansu padengti savo bylinėjimosi išlaidas ir prisiimti riziką pralaimėjus dengti bent dalį kitos šalies bylinėjimosi išlaidų.

Šios kelios iliustracijos rodo, kad individualistinis civilinis procesas gali pradėti šlubčioti, susidūręs su masiškumo iššūkiais.

Grupės ieškinio institutas išsirutuliojo kaip organizacinis ir administracinis atsakas į šiuos individualistinio civilinio proceso iššūkius. Grupės ieškiniai ypatingi tuo, kad į vieną procesą siekiama agreguoti didelės grupės asmenų tapačius ar panašius reikalavimus, kylančius iš to paties masinio teisės pažeidimo. Jie pristatomi teismui per vieną ar kelis asmenis – grupės atstovus. Būtent jiems tenka pareiga būti aktyviems ir adekvačiai atstovauti visai grupei bei tinkamai reprezentuoti visų jos narių situaciją, reikšmingą ginčui išspręsti. Pavienių grupės narių aktyvumo santykiuose su teismu nėra reikalaujama, išskyrus atvejus, kai teismas nusprendžia išklausti kuriuos nors pavienius grupės narius. Pakankamas proceso masiškumas gali nulemti, kad ekonomiškai bylinėjimasis tampa racionalus, o oponuojančios šalies ar šalių išlaidų, kai taikomas ribotas bylinėjimosi išlaidų paskirstymo modelis, dengimo rizika pakeliama ir priimtina. Be to, grupės ieškiniu iš esmės yra siekiama įtraukti pagal galimybes kuo daugiau nukentėjusių asmenų, taip bandant užtikrinti vieno proceso dėl vieno masinio teisės pažeidimo vykdymą. Atsisakymo sistemos atveju – pagal galimybes visus nukentėjusius asmenis, išskyrus tuos, kurie atsisako bylinėtis. Tokiais bruožais pasižymintis grupės ieškinio institutas sudaro sąlygas bandyti spręsti įvairias logistines, teisinio proceso technikos ir ekonomines masinio bylinėjimosi problemas⁶.

⁵ NEKROŠIUS, V.; MIKELĖNAS, V.; BUBLIENĖ, D.; SIMAITIS R.; LAUŽIKAS, E. *Grupės ieškinio reguliavimo analizė ir pasiūlymai dėl šio instituto tobulinimo*. Vilnius: Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, 2008 [interaktyvus. Žiūrėta 2015-12-15]. Prieiga per internetą: <http://www.tm.lt/dok/tyrimai/Moksl_tyrimas_grupes_ieskinys.pdf>, p. 25.

⁶ Šioje vietoje būtų galima pažymėti, kad tam tikras logistines masinių procesų problemas galėtų taip pat padėti spręsti aktyvesnis ir drąsesnis informacinių ir elektroninių ryšių technologijų panaudojimas. Pavyzdžiui, vaizdo ir internetinių konferencijų naudojimas nagrinėjant civilines bylas iš esmės. Tačiau, nepaisant elektroninio teismo proceso teikiamų galimybių, vis vien nebūtų apsieita be specialių organizacinių ir administracinių ypatumų, skirtų suvaldyti ma-

Diegiant grupės ieškinio institutą Lietuvos civiliniame procese nuo 2015 metų pradžios buvo siekiama kelių pagrindinių tikslų: (i) užtikrinti teisę į teisminę gynybą masinių teisės pažeidimų atvejais; (ii) sutrumpinti civilinių bylų procesą, (iii) užtikrinti vienodą teismų praktiką tokių pačių ar panašių bylų atvejais ir (iv) užtikrinti proceso ekonomiją⁷. Papildomai prie šių tikslų lyginamojoje teisėtyroje dar įvardijami tikslai užtikrinti proceso šalių lygius išteklius ir vienodas galimybes efektyviai ir kokybiškai vykdyti procesą, individualioji ir specialioji masinių teisės pažeidimų prevencija ir kt.⁸

Pirmasis Lietuvoje iškeltas tikslas – užtikrinti teisę į teisminę gynybą masinių teisės pažeidimų atvejais. Šiuo požiūriu paminėtina, kad Lietuvoje pasirinkta įdiegti ieškovų grupės ieškinio instituto atmainą, kuri ypatinga tuo, kad didesnio skaičiaus asmenų grupė susidaro tik iš aktyviosios bylos pusės. Tokių ginčų pavyzdžių Lietuvoje pasitaikė. Nenumatytas didelės atsakovų grupės susidarymas tai Lietuvai kol kas nebuvo būdinga. Ieškovų grupės ieškiniu siekiama sudaryti sąlygas geriau potencialiems ieškovams pasinaudoti teise į teisminę gynybą. Kreiptis į teismą pavieniui juos gali atgrasyti finansinės priežastys, patirties stoka, laiko sąnaudos, o tai neišvengiama, kai taikoma aktyvaus asmeninio dalyvavimo prievolė.

Antra, grupės ieškinio įdiegimu siekiama trumpinti civilinių bylų procesą. Teisybės dėlei visų pirma reikėtų pažymėti, kad, palyginti su įprastine individualaus proceso byla, grupės ieškinio byla apskritai yra sudėtingesnė, turi daugiau stadijų ir paprastai turėtų ilgiau užtrukti nei standartinė individualaus proceso byla. Grupės ieškinio bylos sudėtingesnė nei individualaus proceso tvarka sprendžiamas ieškinio priėmimo klausimas, nes atsiranda grupės pildymo ir tvirtinimo stadija (CPK 441⁷, 441⁸ str.). Tuo atveju, jeigu pareiškiami individualūs reikalavimai, bylos nagrinėjimas suskaidomas į du etapus, kurių vienas baigiasi priėmus tarpinį sprendimą dėl grupės narius vienijančių faktinių aplinkybių, o paskesnis baigiasi priimant individualius sprendimus dėl kiekvieno grupės nario turtinių reikalavimų (CPK 441⁹ str.). Laiko taupymo efektas grupės ieškinio bylų pasireiškia dėl tokių pagrindinių šio proceso ypatumų: (i) daugybės galimų individualių procesų sujungimo į vieną procesą, (ii) nustatant privalomą grupės narių atstovavimą per grupės atstovą ir (iii) kartu apribojant kitų grupės narių galimybes tiesiogiai aktyviai dalyvauti procese. Taigi, jeigu palygintume, kiek bendrai teismams užtruktų laiko išnagrinėti tokius pačius visų grupės narių reikalavimus pavienėse civilinėse bylose⁹, kiek jam reikėtų surašyti procesinių dokumentų ir atlikti procesinių veiksmų atskirose civilinėse bylose, užtikrinant visų proceso dalyvių teisę būti išklaustytiems, išnagrinėjant pagal individualistinio proceso taisykles kiekvieno pavienio grupės nario reikalavimus, sudėtingesnis ir kiek ilgesnis nei standartinis individualus procesas grupės ieškinio procesas operatyvumo atžvilgiu turėtų atspirti.

Trečia, grupės ieškiniui keliamas tikslas užtikrinti vienodą teismų praktiką tokių pačių ar panašių bylų atvejais. Į vieną bylą sukonzentruojant visus ar daugelį analogiškų ginčų reikalavimų bene efektyviausiai šalinama skirtingų teismų sprendimų panašių bylų atvejais rizika. Šia tematika pažymėtina, kad tinkamai sustyguota grupės ieškinio sistema skirtingų teismų sprendimų riziką dėl grupės ieškinių agregavimo efekto šalina geriau nei precedentiniai ieškiniai, kai nagrinėjant po tipinės bylos paskesnes

---

sinio ginčo situaciją panaudojant taip pat modernias informacines ir elektroninių ryšių technologijas. Taigi ir šiuo atveju kalbama apie masinių ginčų nagrinėjimo specialiųjų teisenų vystymą, kai veikiausiai būtų neįmanoma panaudoti ir tam tikrus ar visus grupės ieškinių teisenų elementus.

⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. liepos 13 d. nutarimas Nr. 885 „Dėl grupės ieškinio koncepcijos patvirtinimo“. *Valstybės žinios*, 2011-01-01, nr. 92-4386; Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 49 straipsnio pakeitimo ir Kodekso papildymo 261(1) straipsniu bei XXIV(1) skyriumi įstatymo projekto aiškinamasis raštas. [Interaktyvus. Žiūrėta 2015-12-15]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/TAIS.429220?jfwid=t0ik4nhmu>>.

⁸ *World Class Actions. A Guide to Group and Representative Actions Around the Globe*. Edited by KARLSGODT, P. G. Oxford: Oxford University Press, 2012, p. 543–545.

⁹ Tokių bylų gali būti dvidešimt ir daugiau, atsižvelgiant į CPK 441³ str. 2 d. 1 p. nustatytą minimalų grupės narių skaičių – dvidešimt fizinių ar juridinių asmenų.

bylas gali kilti ginčas dėl to, ar paskiau nagrinėjamosiose bylose *ratio decidendi* iš tiesų yra sutampantis, ar nesiskiria kokiais nors esminiais bruožais¹⁰.

Ketvirtas tikslas – užtikrinti proceso išlaidų ekonomiją ir sumažinti civilinio proceso sąnaudas ieškovams ir atsakovams. Šiuo požiūriu išlaidų taupymo efektas pasireiškia panašiai kaip ir laiko taupymo efektas. Sudėtingesniai ir daugiau stadijų turinčiam grupės ieškinio procesui, atskirai paėmus, paprastai reikėtų daugiau sąnaudų iš visų proceso dalyvių. Tačiau masinio teisių pažeidimo proceso koncentravimas į vieną procesą, kai grupė dalyvauja procese per atstovą, sumažina šio pavienio proceso vedimo išlaidas, palyginti su galimomis daugybės procesų išlaidomis.

Taigi civilinio proceso spartos užtikrinimas dėl grupės ieškinio turimo potencialo spartinti procesą pagrįstai keliamas kaip vienas iš kelių savarankiškų grupės ieškinio tikslų. Tiesa, proceso operatyvumo užtikrinimas, vertinant grupės ieškinio procesą pavieniui ir izoliuotai, nėra akivaizdus. Jis atsiskleidžia analizuojant masinių ginčų nagrinėjimo teismuose pagal bendrąsias individualių ieškinių nagrinėjimo taisykles iššūkius ir problematiką. Siekiant apčiuopti, kokį poveikį grupės ieškinio naudojimas gali duoti konkrečiam masiniam ginčui sureguliuoti, reikia vertinti įvairias šio ginčo nagrinėjimo alternatyvas (pavyzdžiui, individualias bylas pasitelkiant fakultatyvaus bendrininkavimo instituto teikiamas galimybes, precedentinius ieškinius, atstovavimo ieškinius ir kt.). Kita vertus, vien spartesnis procesas nėra vienintelis grupės ieškinio diegimo tikslas. Teisės į teisminę gynybą didesnis veiksmingumas, išlaidų taupymas, vienodos teismų praktikos laikymasis ne ką mažiau svarbios siekiamybės. Jos taip pat skatina poreikį plėtoti ir pradėti taikyti grupės ieškinio institutą.

Pagal Nacionalinės teismų administracijos pateiktą informaciją¹¹, 2015 metais Lietuvos teismuose buvo bandyta pareikšti du grupės ieškinius. Abiem atvejais atsisakyta juos priimti ir tuo atitinkami procesai buvo baigti. Gilinantis į grupės ieškinių atsisakymo priimti konkrečiose šiose dviejose bylose priežastis, aiškėja, kad teismai abiem atvejais konstatavo, jog reiškiant šiuos konkrečius grupės ieškinius nebuvo tinkamai įgyvendinta privaloma išankstinė ginčo nagrinėjimo ne teisme tvarka¹². Taigi grupės ieškinių nagrinėjimo praktika Lietuvoje kol kas dar nėra išsivysčiusi. Todėl nėra galimybės analizuoti, kiek teorinis grupės ieškiniams keliamas proceso spartinimo tikslas Lietuvoje pasiteisina ir yra pasiektas. Tai, matyt, bus besiformuojančios ateities praktikos tyrimų objektas.

2. Skirtingų grupės ieškinių modelių proceso spartinimo galimybės

Teisės moksle pagal tai, kaip grupė suformuojama, skiriami du pagrindiniai grupės ieškinio modeliai: dalyvavimo (angl. – *opted in, opt-in*) ir atsisakymo (angl. – *opted out, opt-out*)¹³.

Pagal dalyvavimo modelį grupė formuojama iš tų potencialių ieškovų, kurie pareiškė valią būti įtraukti į grupę ir dalyvauti grupės ieškinio procese. Tokiu būdu identifikuojami pavieniai grupės nariai, grupės asmeninė sudėtis tampa konkrečiai apibrėžta ir individualizuota tiek, kiek ir individualių ieškinių atveju. Grupė gali būti formuojama tiek iki ieškinio padavimo, tiek pradinėje proceso stadijoje iki to momento, kada teismas patvirtina grupės sudėtį. Pagal dalyvavimo modelį visus nuo masinio

¹⁰ Lietuvoje su tokiu reiškiniu, kai bandoma paneigti precedentinių sprendimų efektą paskesnėms byloms, jau teko susidurti ne kartą masinių bylų atvejais (pvz., pensijų, darbo užmokesčio, socialinių išmokų, BAB banko „Snoras“ obligacijų ir sertifikatų savininkų interesų gynimo ir kt. atvejais), pasitaikė netgi precedentų keitimo pavyzdžių.

¹¹ Nacionalinės teismų administracijos 2015 m. lapkričio 10 d. el. pranešime pateikta statistinė informacija iš LITEKO informacinės sistemos apie grupės ieškinių nagrinėjimą [neskelbta].

¹² Lietuvos apeliacinio teismo 2015 m. liepos 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-816-157/2015 [Interaktyvus. Žiūrėta 2015-12-15]. Prieiga per internetą: <<http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/detalipaeska.aspx>>; Panevėžio apygardos teismo 2015 m. rugpjūčio 31 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-670-227/2015 [Interaktyvus. Žiūrėta 2015-12-15]. Prieiga per internetą: <<http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/detalipaeska.aspx>>.

¹³ NEKROŠIUS, V.; MIKELĖNAS, V.; BUBLIENĖ, D.; SIMAITIS R.; LAUŽIKAS, E. *Grupės ieškinio reguliavimo analizė ir pasiūlymai dėl šio instituto tobulinimo*. <...>, p. 31.

teisių pažeidimo nukentėjusius asmenis siekiama įtraukti į procesą aktyviai raginant grupės atstovams ir kitiems grupės nariams. Tačiau būtinas kiekvieno grupės nario pozityvus sprendimas dalyvauti, kad jis būtų įtrauktas.

Atsisakymo modelis pasižymi tuo, kad grupė apibrėžiama vien rūšiniais kriterijais. Asmenys, kurie juos atitinka, po grupės patvirtinimo teisme (angl. *certification*) automatiškai tampa grupės nariais. Imamasi veiksmų sudaryti sąlygas potencialiems ieškovams gauti informaciją apie pradedamą bei vykstantį procesą ir pasitraukti iš jo, jeigu dalyvauti nepageidaujama. Pagal atsisakymo modelį nukentėjusių asmenų įtraukimas į bylą vyksta nesant jų negatyvaus sprendimo, t. y. valios dėl pasitraukimo iš bylos.

Lyginant šių dviejų modelių masinio ginčo nagrinėjimo spartos potencialą didelę reikšmę turi visų grupės narių galimų reikalavimų sujungimo (agregavimo) į vieną procesą intensyvumas ir mastas.

Naudojant dalyvavimo modelį visų potencialių ieškovų sujungimas į vieną procesą susiduria su sudėtingiau įveikiamomis kliūtimis. Nepaisant modernių informacijos sklaidos priemonių (internetas, socialiniai tinklai, įvairių rūšių žiniasklaida ir kt.) panaudojimo, informacija apie formuojamą grupę vis dėlto gali nepasiekti visų potencialių jos narių. Be to, net ir gavus šią informaciją, ją gali būti sudėtinga suprasti kiekvienam grupės nariui. Jų valia aktyviai prisidėti prie teisinės kovos formuojasi sudėtingai. Priimti sprendimą įstoti į bylinėjimąsi gali būti sudėtinga dėl psichologinių, ekonominių ir kitų priežasčių.

O naudojant atsisakymo modelį grupės narių sujungimas į vieną procesą atliekamas automatiškai ir taip pasiekama didesnė grupės koncentracija. Informacijos sklaidos ir psichologinės sprendimo priėmimo kliūtys, kitaip nei pagal dalyvavimo modelį, paprastai nulemia didesnį grupės masiškumą ir didesnę byloje dalyvaujančios grupės koncentraciją. Be to, primintina, kad pasitraukti iš grupės galimybės suteikiamos po to, kai grupė patvirtinama teisme. Taigi tam tikrą peržiūrą teismas jau būna atlikęs. Tai suteikia papildomą autoritetą ir svorį dalyvavimo grupėje alternatyvai. JAV praktikos *opt-out* modelio statistiniai tyrimai atskleidžia, kad tik apie 0,2 proc. grupės narių vartotojų ginčiuose pasirenka išeiti iš grupės¹⁴.

Visa tai rodo, kad masinių ginčų atveju proceso operatyvumą ir koncentraciją labiau užtikrina atsisakymo modelis. Bendrai paėmus, atsisakymo modelis gali labiau padėti įgyvendinti ir kitus pirmiau nurodytus grupės ieškinio tikslus. Nepaisant šio modelio aktyvaus ir ilgamečio taikymo JAV, į atsisakymo grupės ieškinio modelį Europos valstybės kol kas žiūri nepatikliai. Jis diegiamas labai ribotai arba apskritai skatinama susilaikyti nuo tokio modelio plėtotės, nes įžvengiamas galimas jo prieštaravimas tinkamo teisingumo vykdymo principui ir Europos žmogaus teisių konvencijos¹⁵ 6 straipsniui¹⁶. Tačiau tai neatbaido pavienių Europos valstybių (pavyzdžiui, Danijos, Norvegijos, Portugalijos) bandymų eksperimentuoti įdiegiant vienokias ar kitokias atsisakymo grupės ieškinių atmainas savo civiliniuose procesuose¹⁷.

¹⁴ *The Law and Economics of Class Actions in Europe. Lessons from America*. Edited by Blackhaus J. G., Cassone A., Ramello G., Edward Elgar Publishing Ltd.: Cheltenham, UK- Northampton, MA, USA, 2012, p. 60.

¹⁵ Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija. *Valstybės žinios*, 2011, nr. 156-7390.

¹⁶ HODGES, Ch. *The Reform of Class and Representative Actions in European Legal Systems. A New Framework in Collective Redress in Europe*. Hart Publishing: Oxford and Portland, Oregon, 2008, p. 118–130; NEKROŠIUS, V.; MIKELĖNAS, V.; BUBLIENĖ, D.; SIMAITIS R.; LAUŽIKAS, E. *Grupės ieškinio reguliavimo analizė ir pasiūlymai dėl šio instituto tobulinimo*. <...>, p. 10; Europos Komisijos 2013 m. birželio 11 d. rekomendacija „Dėl Sąjungos teisės aktuose įtvirtintų teisių pažeidimo atvejais taikytinų valstybių narių įpareigojamųjų ir kompensacinių kolektyvinio teisių gynimo mechanizmų bendrųjų principų“. *OL*, L 201/60, 2013 7 26, 21 p.

¹⁷ *World Class Actions. A Guide to Group and Representative Actions Around the Globe*. Edited by KARLSGODT, P. G. Oxford: Oxford University Press, 2012, p. 193, 235, 319; HODGES, Ch. *The Reform of Class and Representative Actions in European Legal Systems* <...>, p. 128; NEKROŠIUS, V.; MIKELĖNAS, V.; BUBLIENĖ, D.; SIMAITIS R.; LAUŽIKAS, E. *Grupės ieškinio reguliavimo analizė ir pasiūlymai dėl šio instituto tobulinimo*. <...>, p. 16–19.

Kalbant apie Lietuvą, kol kas neturima susiformavusios praktikos, su kokiomis problemomis susiduriama nagrinėjant grupės ieškinius Lietuvos teismuose ir kokių rezultatų pasiekama. Todėl raginimas pradėti eksperimentuoti su atsisakymo sistema būtų per ankstyvas. Tačiau negalima atmesti, kad ateityje šis klausimas galėtų būti keliamas, kai išsikristalizuos Lietuvos grupės ieškinių praktika arba jeigu dėl kokių nors priežasčių bendrosios grupės ieškinių vystymo Europoje tendencijos pasikeis¹⁸.

Papildomai analizuojant skirtingų grupės ieškinių modelių poveikį proceso koncentracijai ir operatyvumui reikia pasakyti, kad taikant dalyvavimo grupės ieškinio modelį gali susiformuoti daugiau nei viena grupė, vedama skirtingų atstovų. Be to, grupės ieškinio bylos gali būti nagrinėjamos lygiagrečiai su individualiomis bylomis. Tokiais atvejais proceso koncentravimo į vieną bylą tikslas ir kiti grupės ieškinio diegimo tikslai nebūtų visa apimtimi pasiekiami, jeigu teismai patys nesiimtų iniciatyvos koncentruoti (agreguoti) bylas, sujungdami jas į vieną bylą. Tokia galimybė sujungti vienaarūšes bylas pagal kelių ieškovų reikalavimus tam pačiam atsakovui, kad šios bylos būtų išnagrinėtos greitai ir tinkamai, įtvirtinta ir Lietuvos civiliniame procese (CPK 136 str. 4 d.). Tačiau nesant aiškios įstatymų leidėjo nuostatos dėl proceso būtino agregavimo į vieną, kai yra pareiškiami keli grupės ir individualūs ieškiniai dėl to paties masinio teisių pažeidimo, tokia galimybė – greičiau teorinė, kuria teismai gali nenoriai naudotis, siekdami nekomplikuoti ir taip sudėtingų bylų jas sujungdami ar pernelyg neišbalansuoti teisėjų darbo krūvio. Atvirkščiai, netgi galėtų pradėti vystytis teismų praktika stabdyti grupės ieškinių nagrinėjimą, kol nebus išnagrinėti individualūs ieškiniai, ar vienus grupės ieškinius stabdyti, kol nebus išnagrinėti kiti grupės ieškiniai, taip grupės ieškinio institutą „patobulinant“ precedentinių ieškinių sistema. Tačiau tokia galima teismų praktika, manytina, nors formaliai ir atitiktų CPK nuostatas, tačiau galėtų visiškai paneigti tuos tikslus, dėl kurių grupės ieškiniai diegiami Lietuvoje. Šiuo požiūriu esamas CPK 441¹⁰ straipsnyje reglamentavimas turėtų būti tobulinamas numatant visų teismuose nagrinėjamų vienaarūšių grupės ieškinių ir individualių ieškinių procesų privalomą sujungimą į vieną bylą, siekiant užtikrinti didesnę vienaarūšių procesų koncentraciją ir veiksmingai įgyvendinti grupės ieškinio instituto tikslus.

3. Grupės ieškiny vs. bendrininkavimas

Nebūtų teisinga teigti, kad individualių bylų nagrinėjimo taisyklės visiškai nesprenžia masiškumo problemos. Fakultatyvus bendrininkavimo ir atstovavimo instituto įvairūs mechanizmai taip pat taikomi spręsti įvairias technines problemas, kai pareiškiamas didesnio skaičiaus ieškovų ieškiny. Pavyzdžiui, CPK 44 straipsnio 2 dalyje ir 56 straipsnio 1 dalies 3 punkte numatyta teisė bendrininkams paskirti vieną jų visų bendrininkų atstovu teisme. CPK 120 straipsnyje numatyta, kad teismas turi teisę paskirti vieną bendrininką atstovu procesiniams dokumentams gauti visų bendrininkų sąskaita ir interesais. CPK 118 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad procesinius dokumentus teismas paprastai įteikia tik atstovui, išskyrus atvejus, kai šalys aiškiai nurodė, kad pageidauja procesinius dokumentų gauti pačios. Plėtojamos įvairios elektroninio teisingumo priemonės (teismų ir proceso dalyvių elektroninis susižinojimas, vaizdo konferencijos ir kt.).

Natūraliai gali kilti klausimas, ar negalima pasiekti tų pačių tikslų, kurie keliami grupės ieškiniams, papildomai tobulinant esamus bendrininkavimo ir atstovavimo institutų mechanizmus? Iš principo, vertinant labai apibendrintai, grupės ieškinius galima laikyti tam tikromis ypatingomis masinių ginčų nagrinėjimo teisenomis, kai pritaikomi įvairūs bendrininkavimo ir atstovavimo ypatumai, kurie pačius grupės ieškinio procesus paverčia gana reikšmingai nuo individualių procesų besiskiriančiais

---

¹⁸ Teisės moksle pasigirsta raginimų Europai atsikratyti pernelyg atsargaus požiūrio į grupės ieškinius ir leisti aktyviau išnaudoti *opt-out* modelio pranašumus (pvz., *The Law and Economics of Class Actions in Europe. Lessons from America.* <...>, p. 59–66).

procesais. Todėl į abstraktų klausimą, yra geriau grupės ieškiny ar procesinis bendrininkavimas, ir labiau padeda pasiekti grupės ieškiniams keliamus tikslus, vargu ar būtų galima duoti kokį nors prasmingą atsakymą. Tačiau, vertinant konkrečią masinio ginčo situaciją, tokį klausimą iškelti yra visiškai teisinga ir pagrįsta.

Prisiminkime, kad grupės ieškinio diegimo sritis – masiniai teisės pažeidimai. Ir ne bet kokie, o tokie, kurių atveju vien potencialus proceso dalyvių skaičius ar potencialus individualių bylų skaičius gali sukelti teismams ir kitiems proceso dalyviams įvairių anksčiau aptartų organizacinių, administracinių, techninių ir ekonominių proceso problemų. Būtent dėl to grupės ieškinį įsidedusiose valstybėse grupės ieškiniams keliamos tam tikros jų priimtinumą sąlygos, susijusios su masiškumu. Pavyzdžiui, JAV grupės ieškiniams keliamas kiekybės kriterijus, pagal kurį grupės ieškiniai patvirtinami nagrinėti, kai grupės narių skaičius toks didelis, kad ieškinį nagrinėti pagal individualaus ieškinio taisyklės tampa labai sudėtinga. Lietuvos pozityviojoje teisėje šią takoskyrą taip pat randame. Pagal CPK 441³ straipsnio 2 dalies 1 punktą grupės ieškinį turi pareikšti ne mažiau kaip dvidešimt fizinių ir juridinių asmenų, o CPK 441³ straipsnio 1 dalies 2 punkte numatyta, kad grupės ieškiny gali būti nagrinėjamas, jeigu teismas nustato, kad jis yra tikslingesnis, efektyvesnis ir tinkamesnis būdas išspręsti konkretų ginčą negu individualūs ieškiniai. Taigi, vertindamas konkretaus grupės ieškinio priimtinumą, teismas konkrečioje byloje turės įvertinti, ar būtent grupės ieškinio nagrinėjimas lemtų tikslingesnį, efektyvesnį ir tinkamesnį to konkretaus ginčo išsprendimą. CPK 441⁷ straipsnio 1 dalyje nurodoma, kad sprendamas šį klausimą teismas turi atsižvelgti į daugelį įvairių aplinkybių¹⁹, tačiau šios įstatyme įvardytos aplinkybės nenurodo aiškaus vardikio, kurie kriterijai yra lemiami. Sprendami šį klausimą, ypač grupės ieškinių praktikai formuojantis, teismai neturėtų būti per daug griežti ir teikti didesnį prioritetą ieškiniams, nagrinėjamiems pagal individualias taisykles. Vertinant grupės ieškinio tikslingumą pagal CPK 441³ straipsnio 1 dalies 2 punktą teismui turėtų būti pakankama nustatyti, kad jis susidūrė su galimu masiniu teisės pažeidimu ir bent dvidešimt pradinių ieškovų patenka į nukentėjusių asmenų grupę, o šios grupės narių skaičius gali didėti tiek, kad į grupę galėtų būti įtrauktas dar ne vienas potencialus ieškovas. Priešingu atveju, teismams per daug plačiai įgyvendinant diskreciją blokuoti grupės ieškinius, grupės ieškinio institutą būtų lengva numarinti. Be įstatymų leidėjo įsikišimo mažinant teismo diskreciją ši problema nebūtų išspręsta. Tačiau skambinti pavojaus varpais, kol dar nesusiformavo konkreti praktika, būtų per anksti ir norėtųsi tikėtis, kad teismai savo nuožiūra įgyvendins tinkamai, kaip ir turėtų.

Vis dėlto esamas Lietuvos teisinis reguliavimas čia analizuojamu aspektu nėra visiškai tinkamas proceso operatyvumo ir koncentracijos atžvilgiu. CPK XXIV¹ skyriaus „Grupės ieškinio bylų nagrinėjimo ypatumai“ nuostatos ir poįstatyminiai aktai²⁰ aiškiai neatsako į klausimą, ką teismas ir pradinių ieškovų grupė daro, teismui nustačius, kad vis dėlto netenkinama CPK 441³ straipsnio 1 dalies 2 punkte įtvirtinta grupės ieškinio tikslingumo prielaida. Ar ieškiny priimamas ir nagrinėjamas pagal bendrąsias ginčo teisenos taisykles, netaikant grupės ieškinių nagrinėjimo ypatumų? Ar vis dėlto atsakius priimti grupės ieškinį tai laikytina baigiamuoju aktu ir, siekiant paduoti ieškinį pagal bendrąsias taisykles, būtina inicijuoti naują bylą?

Pagal esamą teisinį reguliavimą, jeigu potencialių ieškovų pradinė grupė aiškiai neišreiškė savo valios dėl ieškinio nagrinėjimo pagal bendrąsias ginčo teisenos taisykles, teismui nenustačius kokių

¹⁹ Įstatymas numato, kad teismas įvertina apibūdintą grupę, grupės ieškiniu ginamų pažeistų teisių ir įstatymų saugomų interesų pobūdį, bendro grupės reikalavimo ir individualaus pobūdžio turtinių grupės narių reikalavimų (jeigu jie reiškiami) santykį, individualaus pobūdžio turtinių grupės narių reikalavimų (jeigu jie reiškiami) dydį ir kitas aplinkybes.

²⁰ Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2014 m. gruodžio 22 d. įsakymas Nr. 1R-378 „Dėl pavyzdinės pareiškimo dėl sutikimo būti grupės nariu ir pareikšti teismui grupės ieškinį formos ir pavyzdinės pranešimo dėl grupės, kuri pareiškė grupės ieškinį, papildymo formos patvirtinimo“. TAR, 2014-01-01, Nr. 20426.

nors būtinų grupės ieškinio prielaidų ir sąlygų, teismo nutartis atsisakyti priimti grupės ieškinį galėtų būti konkretaus teismo proceso pabaiga. Matome, kad kol kas negausi teismų praktika dviejose bylose 2015 metais, kai atsisakyta priimti grupės ieškinius dėl to, kad nebuvo laikytasi vienos iš būtinųjų grupės ieškinio priėmimo sąlygų (išankstinės ikiteisminės ginčo sprendimo tvarkos) patvirtina, kad atsisakymą priimti grupės ieškinį teismai traktavo kaip konkrečių šių dviejų procesų pabaigą²¹. Tačiau, įvertinant padarytą grupės atstovų ir pradinių grupės narių didelį įdirbį, tokia proceso baigtis galėtų diskredituoti pačią grupės ieškinio idėją ir aiškiai neatitiktų proceso spartos ir koncentracijos idėjos.

Todėl tuo atveju, jeigu grupės nariai ir jos atstovai aiškiai pareiškė valią ieškinį nagrinėti arba pagal bendrąsias taisykles, arba, jeigu teismas nustatytų visas grupės ieškinio sąlygas ir prielaidas, – pagal grupės ieškinio taisykles, teismas negalėtų šios valios ignoruoti ir atsisakyti nagrinėti bylos apskritai, priimdamas nutartį atsisakyti priimti grupės ieškinį. Tačiau ši procesinė konstrukcija, kad pradinė ieškovų grupė galėtų siūlyti teismui, pagal kokią teiseną nagrinėti bylą, aiškiai neišsplaikia iš esamo teisinio reguliavimo. Todėl įstatymas, kurio taikymo praktika dar nesusiformavo ir ši praktika galėtų nukelti grupės ieškinio diskreditavimo linkme, galėtų būti patobulintas, siekiant išvengti grupės ieškinio inicijavimo procesų akligatvių. Įstatymo patobulinimas turėtų leisti aiškiai pasakyti, kad atsakydamas į klausimą, grupės ieškinyje ar procesinis bendrininkavimas būtų tinkamesnis konkretaus ginčo sprendimo būdas teismas ne tik turėtų nurodyti šį būdą, bet ir turėtų taikyti jį savo nagrinėjamoje byloje, o tie pradiniai ieškovai, kurie sutiko su abiem būdais, būtų iškart nukreipiami į teismo manymu, tinkamiausią procesinę teiseną toje konkrečioje byloje ir jiems nereikėtų inicijuoti naujų ieškinių naujose bylose.

Išvados

1. Civilinio proceso spartos užtikrinimas diegiant grupės ieškinius Lietuvoje pagrįstai keliamas kaip vienas iš kelių savarankiškų grupės ieškinio tikslų. Deja, dėl kol kas vangiai besiformuojančios teismų praktikos nėra galimybės atlikti empirinį tyrimą, kiek šis tikslas gali būti pasiektas esamomis teisinėmis priemonėmis. Tai tikrai vertas dėmesio ateities praktikos tyrimų objektas.
2. Atlikus teorinį tyrimą, galima teigti, kad masinių ginčų atveju proceso operatyvumą ir koncentraciją labiau užtikrina atsisakymo (*opt-out*) sistema, palyginti ją su Lietuvoje ir daugelyje kitų Europos valstybių diegiama dalyvavimo (*opt-in*) sistema. Tačiau dėl Europoje aktyviai skambančių ir kol kas viršų imančių nuogaštavimų dėl galimo šios sistemos prieštaravimo tinkamo teisingumo vykdymo principui ir dėl dar neišsikristalizavusios Lietuvos grupės ieškinių praktikos, Lietuvoje pasirinktos orientacijos bandyti plėtoti dalyvavimo (*opt-in*) sistemos kol kas nesiūlytume keisti. Ateityje šis klausimas galės ir greičiausiai bus keliamas kilus naujų aplinkybių.
3. Esamas CPK 441¹⁰ straipsnio reglamentavimas turėtų būti tobulinamas numatant visų teismuose nagrinėjamų grupės ieškinių ir individualių ieškinių procesų privalomą sujungimą į vieną bylą, siekiant užtikrinti didesnę procesų koncentraciją ir veiksmingai įgyvendinti grupės ieškinio instituto tikslus.
4. Teismui vertinant grupės ieškinio tikslingumą pagal CPK 441³ straipsnio 1 dalies 2 punktą nederėtų per daug plačiai įgyvendinti savo laisvą nuožiūrą atsisakyti nagrinėti grupės ieškinius. Grupės ieškinio tikslingumui konstatuoti turėtų būti visiškai pakankama nustatyti, kad teismas susidūrė su galimu masiniu teisės pažeidimu ir bent dvidešimt pradinių ieškovų patenka į nukentėjusių asmenų

---

²¹ Lietuvos apeliacinio teismo 2015 m. liepos 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-816-157/2015 [interaktyvus. Žiūrėta 2015-12-15]. Prieiga per internetą: <<http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaijeska/detalipaijeska.aspx>>; Panevėžio apygardos teismo 2015 m. rugpjūčio 31 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-670-227/2015 [interaktyvus. Žiūrėta 2015-12-15]. Prieiga per internetą: <<http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaijeska/detalipaijeska.aspx>>.

grupę, o šios grupės narių skaičius gali didėti tiek, kad į grupę galėtų būti įtrauktas dar ne vienas potencialus ieškovas.

5. CPK XXIV¹ skyrius „Grupės ieškinio bylų nagrinėjimo ypatumai“ reikėtų patobulinti nustatant, kad, atsakydamas į klausimą, grupės ieškiny ar procesinis bendrininkavimas būtų tinkamesnis konkretaus ginčo sprendimo būdas, teismas ne tik turėtų nurodyti šį būdą, bet ir taikyti jį konkrečioje savo nagrinėjamoje byloje, o ne užbaigti procesą, jeigu nustato, kad grupės ieškinio procesas nebūtų tikslingas, nors ieškovai jo pageidavo. Tie pradiniai ieškovai, kurie sutiko su abiem būdais, būtų iškart nukreipiami į teismo manymu, tinkamą procesinę teiseną ir jiems nereikėtų inicijuoti naujų ieškinių naujose bylose.

LITERATŪRA

Teisės aktai ir parengiamoji medžiaga

1. Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija. *Valstybės žinios*, 2011, nr. 156-7390.
2. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas. *Valstybės žinios*, 2002, nr. 36-1340.
3. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 49, 80, 182 straipsnių pakeitimo ir Kodekso papildymo 261-1 straipsniu bei XXIV-1 skyriumi įstatymas. *TAR*, 2014-01-01, nr. 3570.
4. Europos Komisijos 2013 m. birželio 11 d. rekomendacija „Dėl Sąjungos teisės aktuose įtvirtintų teisių pažeidimo atvejais taikytinų valstybių narių įpareigojamųjų ir kompensacinių kolektyvinio teisių gynimo mechanizmų bendrųjų principų“. *OL*, L 201/60, 2013 7 26, 21 p.
5. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. liepos 13 d. nutarimas Nr. 885 „Dėl grupės ieškinio koncepcijos patvirtinimo“. *Valstybės žinios*, 2011-01-01, Nr. 92-4386.
6. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2014 m. gruodžio 22 d. įsakymas Nr. 1R-378 „Dėl pavyzdinės pareiškimo dėl sutikimo būti grupės nariu ir pareikšti teismui grupės ieškinį formos ir pavyzdinės pranešimo dėl grupės, kuri pareiškė grupės ieškinį, papildymo formos patvirtinimo“. *TAR*, 2014-01-01, nr. 20426.
7. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 49 straipsnio pakeitimo ir Kodekso papildymo 261(1) straipsniu bei XXIV(1) skyriumi įstatymo projekto aiškinamasis raštas [interaktyvus. Žiūrėta 2015-12-15]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/TAIS.429220?jfwid=-t0ik4nhmu>>.

Specialioji literatūra

8. HODGES, Ch. *The Reform of Class and Representative Actions in European Legal Systems. A New Framework in Collective Redress in Europe*. Hart Publishing: Oxford and Portland, Oregon, 2008.
9. NEKROŠIUS, V.; MIKELĖNAS, V.; BUBLIENĖ, D.; SIMAITIS R.; LAUŽIKAS, E. *Grupės ieškinio reguliavimo analizė ir pasiūlymai dėl šio instituto tobulinimo*. Vilnius: Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, 2008 [interaktyvus. Žiūrėta 2015-12-15]. Prieiga per internetą: <http://www.tm.lt/dok/tyrimai/Moksl_tyrimas_grupes_ieskiny.pdf>.
10. *The Law and Economics of Class Actions in Europe. Lessons from America*. Edited by Blackhaus J. G., Cassone A., Ramello G., Edward Elgar Publishing Ltd.: Cheltenham, UK- Northampton, MA, USA, 2012, p. 60.
11. *World Class Actions. A Guide to Group and Representative Actions Around the Globe*. Edited by KARLSGODT, P. G. Oxford: Oxford University Press, 2012.

Praktinė medžiaga

12. Lietuvos apeliacinio teismo 2015 m. liepos 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-816-157/2015 [interaktyvus. Žiūrėta 2015-12-15]. Prieiga per internetą: <<http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaiska/detalipaiska.aspx>>.
13. Lietuvos apeliacinio teismo 2009 m. birželio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-492/2009. [interaktyvus. Žiūrėta 2015-12-15]. Prieiga per internetą: <<http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaiska/detalipaiska.aspx>>.
14. Panevėžio apygardos teismo 2015 m. rugpjūčio 31 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-670-227/2015 [interaktyvus. Žiūrėta 2015-12-15]. Prieiga per internetą: <<http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaiska/detalipaiska.aspx>>.
15. Nacionalinės teismų administracijos 2015 m. lapkričio 10 d. el. pranešime pateikta statistinė informacija iš LITEKO informacinės sistemos apie grupės ieškinių nagrinėjimą [neskelbta].

GROUP CLAIM AS MEANS TO SPEED UP CIVIL PROCESS

Vytautas Nekrošius
Rimantas Simaitis
Vigita Vėbraitė
Aurimas Brazdeikis

S u m m a r y

In this article, the authors study potential of novelty of Lithuanian civil procedure as of 2015 – the group claim institute – to speed up Lithuanian civil process and some problems related to implementation of such potential.

After evaluation of aims to implement group claim institute in Lithuanian civil procedure, the authors recognize that it is justifiable to indicate as a separate aim ensuring of more speedy resolution of mass claims. Nevertheless, practice of submission of group claims to Lithuanian courts is developing slowly. Therefore, currently it is not possible to perform empirical study to what extent the aim to speed up Lithuanian civil process by analysed type of claims is realised in reality.

After analysis of different models of groups claims, the authors recognize that opt-out system may ensure better concentration and expedition of process, if compared to opt-in system, which is being implemented in Lithuania and in many other European states.

As results of the survey several suggestions for improvement of Code of Civil Procedure of Lithuania are introduced, namely, to foresee mandatory aggregation of all group claims and individual claims of the same type and to define more concise and more reasonable correlation between group claims and individual claims examined under general rules of optional joinder of parties.

Įteikta 2016 m. sausio 5 d.

Priimta publikuoti 2016 m. vasario 26 d.